

מראה מקומות, שיעור מאת הרב מרדכי קורנפלד שליט"א

Purim 5774 - "Topsy Turvy World"

פורים תשע"ד - "עולם הפוך ראיתי"

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- מה ראתה רבקה ביצחק, כשבא לקראתה מבאר לחי רואי, עד ששאלה את אליעזר "מי האיש הלזה היצא בשדה לקראתנו?"
- האיך אפשר לומר שיעקב ועשו היו בני י"ג שנה בשעת מיתת אברהם (רש"י רבאשית כו: "ויגדלו הנערים")? הא מבואר בפסוק להדיא שיצחק נולד לאברהם בהיותו בן ק' שנה, ויעקב ועשו נולדו ליצחק בהיותו בן ס' שנה, ואברהם אבינו נפטר בן קע"ה שנה - נמצא שיעקב ועשו היו בני ט"ו שנה באותו הפרק!
- למה עולה המת ע"י בעל האוב עם רגליו למעלה ופניו למטה - ולמה עולה הוא כדרכו לפני המלך?
- מה פשר המתנה המוזרה שניתנה מגן עדן למלך אלכסנדרוס (בגמרא תמיד לב).
- איזה הערות נפלאות נרמזו בתורה ע"י ראשי תיבות וסופי תיבות "גן עדן"? (בבני בנימין בן יעקב, במן, ובעמוד הענן)
- מה הקשר בין שני שמותיו של מרדכי הצדיק - הפרסי (מרדכי) והעברי (פתחיה) - ומה נרמז בזה?
- למה מצאנו כל כך הרבה רמזים לחוש הריח בצדיקי הדור שבא נס פורים על ידיהם?

ראתה אותו הדור

1. **גמרא מנחות כט:**, וז"ל, "מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד? מפני שצדיקים שבו מועטים."

2. **בראשית כ"ד פסוקים ס"ב-ס"ה**, וז"ל, "סב ויצחק בא מבוא באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב: סג ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים: סד ותשא רבקה את-עיניה ותרא את-יצחק ותפל מעל הגמל: סה ותאמר אל-העבד מי-האיש הלזה ההלך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הוא אדני ותקח הצעיר ותתקס:"

3. **ילקוט שמעוני רמז ק"ט**, וז"ל, "ווצא יצחק לשוח בשדה. מהיכן יצא? מגן עדן."

4. **פי' הריב"א (בעל התוספות) לבראשית פרק כ"ה פסוק כ"ז**, וז"ל, "ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד. פרש"י כיון שנעשו בני י"ג שנה זה פירש למדרשו וכו', הקשה ר"ת משמע מכאן שיצא עשו לתרבות רעה ב' שנים קודם שמת אברהם שהרי כשמת אברהם עשו בן ט"ו שנה כי אברהם חיה קע"ה שנה והוא היה בן ק' כשנולד יצחק ויצחק היה בן ס' כשנולד עשו הרי לך כשנולד עשו אברהם היה בן ק"ס שנה וא"כ קשיא שהרי לעיל פרש"י עצמו גבי ויזד יעקב נזיד שאותו יום מת אברהם שלא יראה עשו בן בנו יוצא לתרבות רעה משמע שלא יצא לתרבות רעה בימי אברהם?

הך קושיא בירושלמי פריך לה ומשני שנתים עבר עברה במטמוניות פי' בצנעא ולאחר פטירתו של אברהם מרד בפרהסיא. וריב"א מצא מדרש שנטמן יצחק בגן עדן שתי שנים כדי להתרפאות מהחתוך שהתחיל אביו לשחטו, וא"כ היה יצחק בן ס"ב שנה כשנולד עשו והא דכתיב ויצחק בן ס' שנה בלדת וגו', י"ל דלא חשיב אותם ב' שנים שהיה בגן עדן לפי שנשתנו עליו סדרי בראשית כדאמר גבי נח שאינו מונה שנת המבול בשנותיו. "וכעין זה במושב זקנים (ס)

5. **רש"י בראשית כ"ד פסוק ס"ד**, וז"ל, "ותרא את יצחק. ראתה אותו הדור ותוהא מפניו."

ומקורו, בבראשית רבא פרשה ס' אות ט"ו, וז"ל, "ותאמר אל העבד. ר' חייא אמר ראתה אותו הדור ותוהא מפניו, היינו מה דאמר 'הנה בעל החלומות הלזה בא'."

6. **מדרש שוחר טוב על תהילים, מזמור צ'**, וז"ל, "והדרך על בניהם - זה יצחק ורבקה, שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה, והיתה רבקה באה עם אליעזר וכיון שראתה אותו רבקה ראתה אותו

הדור ביותר, לבוש ומעוטף בציצית ודמותו כמלאך אלקים, אמרה לאליעזר 'מי האיש הלזה', מאי הלזה? [כמו] הלזו."

7. **משנה מסכת כלאים פרק ט' משנה ח'**, וז"ל, "אין אסור משום פלאים אלא טווי וארוג, שנקמר (דברים כב, יא) 'לא תלבש שעטנז' - דבר שהוא שוע, טווי ונוז. רבי שמעון בן אלקעזר אומר: נלוז ומלז הוא את אביו שבשמים עליו."

8. **מושב זקנים על התורה (לבעלי התוספות) בראשית פרק כ"ה פסוק ס"ה**, וז"ל, "מי האיש הלזה ההולך בו". תימה מה טעם שאלה מי זה האיש יותר משאר אנשים, דאין לומר שהיתה שואלת כן על כל אדם. ויש לומר שיש במדרש שראתה שהיה הולך ראשו למטה ורגליו למעלה, כי כן דרך אותם הבאים מגן עדן וכן מצינו בשמואל (שמואל א' כ"ח י"ג) 'ראיתי אלקים עולים מן הארץ', וה"נ מגן עדן, כדאמרין לעיל שעשו לו רפואה שם. אי נמי מפני שראתה אותו הדור ולכן שאלה 'מי האיש', ומשמע שהיה הדור כדפ"ש ממלת 'הלזה', כלומר הלז הזה דהיינו שקד ההדור בפרחים."

כבודו של מלך

9. **מדרש רבה ויקרא פרשה כ"ו**, וז"ל, "ותרא האשה את שמואל ותזעק בקול גדול. וכי מנין היתה יודעת שהוא שאול? אלא לא כשם שעולה להדיוט הוא עולה למלך, להדיוט עולה פניו למטה ולמלך פניו למעלה."

10. **גמרא שבת יא.**, וז"ל, "ואמר רבא בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב אם יהיו כל הימים דיו, ואגמים קולמוסים, ושמים יריעות, וכל בני אדם לבלרין - אין מספיקים לכתוב חללה של רשות. מאי קראה? - אמר רב משרשיא שמים לרום וארץ לעמק ולב מלכים אין חקר."

ובית הבחירה למאירי שם, וז"ל, "לעולם יהא אדם מתפלל בשלומה של מלכות, ולא יהרהר אחריהם אף על פי שראה לפעמים מצד פעולותיהם דברים שהם שלא כהוגן למראה עיניו, אלא יהפך בזכותם ויכריעם לכף זכות כמה שאפשר לו, שלא נתנה כונתם להיות נודעת לשעתה, ודרך צחות אמרו 'אילו היו כל הימים דיו וכל האגמים קולמוסים ושמים יריעות ובני אדם לבלרין אין מספיקין לכתוב חללה של רשות', ר"ל עומק עצתם וכונתם, והוא שנאמ' ולב מלכים אין חקר."

11. **דברי הימים א' פרק כ"ט פסוק כ"ג**, וז"ל, "וישב שלמה על־כִּסֵּא ד' לְמַלְכָּה תַּחַת־דָּוִד אָבִיו."

12. **קהלת פרק א' פסוק א'**, וז"ל, "הבל הבלים אמר קהלת, הבל הבלים הכל הבל."

עליונים למטה ותחתונים למעלה

13. **גמרא פסחים נ:**, וז"ל, "והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון, מאי יקרות וקפאון?... ור' יהושע בן לוי אמר אלו בני אדם שיקרין הן בעולם הזה וקפויין הן לעוה"ב, כי הא דרב יוסף בריה דר' יהושע בן לוי חלש ואיתנגיד כי הדר אמר ליה אבוה מאי חזית? אמר ליה עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה, א"ל עולם ברור ראית."

ורש"י שם, וז"ל, "אור שיקר בעולם הזה. כשחמה מאירה בגבורתה ואורה גדול, אותו אור חשוב ויקר שלה יהא קפוי וקל לעולם הבא. כל דבר קל קרי קפוי, צף על המים - 'ויצף הברזל' מתרגמינן 'וקפא פרזלא' (מלכים ב ו)."

בני אדם שיקרים. עשירים וחשובים, ואינן טובים למקום. **עליונים למטה.** אותן שהיו כאן חשובים ראיתי קלים."

14. **גמרא תמיד לב:**, וז"ל, "כי שקיל ואתי יתיב אההוא מעיינא קא אכיל נהמא, הוּוּ בִּידִיה גּוֹלְדָנִי דמלחא בהדי דמחורי להו נפל בהו רוחא [ס"א ריחא], אמר ש"מ האי עינא מגן עדן אתי. איכא דאמרי שקל מהנהו מיא טרא באפיה, איכא דאמרי אידלי כוליה עד דמטא לפתחא דגן עדן, רמא קלא יפתחו לי בבא', אמרו ליה 'זה השער לה' צדיקים יבואו בו', אמר להון אנא נמי מלכא אנא מיחשב חשיבנא הבו לי מידי, יהבו ליה גולגולתא חדא אתייה תקליה לכוליה דהבא וכספא דידיה בהדיה לא הוה מתקליה, אמר להון לרבנן מאי האי אמרי גולגולתא דעינא דבישרא ודמא דלא קא

שבע, אמר להו ממאי דהכי הוא, שקלי קלילי עפרא וכסייה לאלתר תקלא דכתיב 'שאול ואבדון לא תשבענה.' "

ורא"ש שם, וז"ל, "נפל להם רוחא. רוח חיים.
האי מעיינא מגן עדן קא אתי. ממקור עץ החיים.
אידלי כוליה. הלך למעלה על שפת הנהר עד שהגיע לשערי גן עדן.
יהבו ליה גלגלתא חדא. גלגל עינו של אדם.
תקליה לכולי' כספא. שקול כנגד כל כסף וזהב שלו היה אותו גלגל של עין.
גלגלא דעינא דבשרא ודמא דלא שבע. עינו של אדם לא תשבע עושר, וזהו סימן ששוקל כנגד כל כסף וזהב שבעולם, כן עינך לא שבעה עד שהלכת מעבר להרי חושך.
שקיל קליל עפרא כסיי' ולא לחר תקל. כסהו במעט עפר ואז תקיל, והסימן שעינו של אדם לא תשבע עד שימות ויכסוהו בעפר. "

15. גמרא ברכות לד., וז"ל, "מאי עין לא ראתה?..." רבי שמואל בר נחמני אמר זה עין שלא שלטה בו עין כל בריה. שמא תאמר אדם הראשון היכן היה? בגן; ושמא תאמר הוא גן הוא עין, תלמוד לומר 'ונהר יצא מעדן להשקות את הגן', גן לחוד ועדן לחוד."

16. בבלי תענית דף לא. וז"ל, "אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר 'אמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו'."

17. גמרא עבודה זרה ג:, וז"ל, "אמר רבי שמעון בן לקיש אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה ומקדיר, רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה."

גן עדן מן התורה מנין

18. שמות פרק טז פסוק ל"א, וז"ל, "ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא פֶּזֶרַע גֹּד לָבָן וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחַת בְּדָבָשׁ."

ורש"י שם, וז"ל, "והוא כזרע גד לבן. עשב ששמו קוליינדר"י, וזרע שלו עגול ואינו לבן, והמן היה לבן ואינו נמשל לזרע גד אלא לענין העגול - כזרע גד היה והוא לבן."

19. שפת אמת פרשת בשלח שנת תרמ"ה, וז"ל, "במדרש, [בענין המן] ילכו לחמו בלחמי ע"ש, פי', שדור המדבר הי' הלחם שלהם מבחינת התורה ממש, ונקרא לחם מן השמים, והי' מעין הכנה ראשון, דכתיב 'ויניחהו בגן עדן' [רמז לדבר, 'כזרע גד לבן' ר"ת וס"ת גן עדן]."

20. שמות פרק י"ד פסוק י"ט, וז"ל, "ויסע מלאך האלקים ההלך לפני מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּע עִמּוֹד הָעֲנַן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאַחֲרֵיהֶם."

21. במדבר פרק כ"ו פסוק מ', וז"ל, "ויקראו בני בלע אֶרֶץ וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֶרֶץ לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי"

ורש"י שם פסוק כ"ד, וז"ל, "אומר אני שהיו לבלע בני בניס הרבה, ומשנים הללו, ארד ונעמן, יצאה מכל אחד משפחה רבה, ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו על שמם."

22. גמרא בבא בתרא יז. וז"ל, "תנו רבנן ארבעה מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד."

אנשי גן עדן

23. מהר"ל נצח ישראל פרק א', וז"ל, "כל הדברים נקנה הידיעה בהם מן ההפך, כי מן מראה השחור יכול לדעת מראה הלבן שהוא הפכו, וכן כל ההפכים, מן האחד נקנה הידיעה בהפך שלו. ומוסכם הוא כי ידיעת ההפכים הוא אחד".

24. גמרא מכות כד. וז"ל, "וכבר היו רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטה [ברחוק] מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק, אמרו לו מפני מה אתה משחק? אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים? אמרו לו הללו כושיים שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלקינו שרוף באש ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק, ומה לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה!

שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ור"ע מצחק. אמרו לו, מפני מה אתה מצחק? אמר להם, מפני מה אתם בוכים? אמרו לו, מקום שכתוב בו 'והזר הקרב יומת' ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן, לכך אני מצחק, דכתיב 'ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו', וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני! אלא, תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב 'לכן בגללכם ציון שדה תחרש', בזכריה כתיב, 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים', עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה - הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה; עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה - בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו, עקיבא, ניחמתנו! עקיבא, ניחמתנו."

25. גמרא ברכות סא: וז"ל, "בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן? אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך' אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו!"

26. גמרא ברכות ס. וז"ל, "כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא לא יהבי ליה. אמר כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא. אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכלא לחמרא. אמר כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה למתא. אמר להו לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה?"

שרשם של מרדכי ואסתר בגן עדן

27. אסתר פרק ב' פסוק ז', וז"ל, "וַיְהִי אִמֶּן אֶת הַדָּשָׁה הַיָּא אֶסְתֵּר בַּת-דָּדּוּ."

28. גמרא שבת קד. וז"ל, "ומרז"ן ש"ת - אמר גיהנם לפניו, רבונו של עולם מרי זנני מזרעו של שת! אי"ל א"ל ב"ם ג"ן ד"ס - להיכן אוליכך לגן הדס."

ורש"י שם, וז"ל, "ומרזן שת. ואומר שר של גיהנם, זנני מזרעו של שת - כל העובדי כוכבים וישראל.

אל במ. אמר לו הקדוש ברוך הוא, לא יהא לך חלק בהם.

לגן הדס. לגן עדן."

וספר תורת חיים שם (בתו"ח על סנהדרין, הקדמה לפרק חלק), וז"ל, "השיב הקב"ה 'להיכן אוליכך לגן הדס', לפי שישראל כיון שאינם עובדים כוכבים ומזלות משולים בין העובדי כוכבים ומזלות כמין הדס... והטעם נראה לפי שאין ההדס כשר אלא אם כן קיימי תלתא תלתא טרפא בחד קינא כדאיתא בסוכה והוא רמוז לאלקותו ויחודו יתברך, על דרך היה הוה ויהיה, ה' מלך ה' מלך ה' ימלוד, אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, וזהו בחד קינא, ג' הויות יסוד אחד להן."

29. **גמרא חולין קלט:** וז"ל, "המן מן התורה מנין? 'המן העץ', אסתר מן התורה מנין? 'ואנכי הסתר אסתיר', מרדכי מן התורה מנין? דכתיב 'מר דרור' ומתרגמינן 'מירא דכיא'."

30. **גמרא בבא מציעא קיד:** וז"ל, "דבריה (אליהו לרבה בר אבוה) ועייליה לגן עדן, אמר ליה פשוט גלימך ספי שקול מהני טרפי, ספא שקל, כי הוה נפיק שמע דקאמר מאן קא אכיל לעלמיה כרבה בר אבוה, נפץ שדנהו. אפילו הכי סחט גלימא ריחא, אתייה לגלימיה זבניה בתריסר אלפי דינרי."

31. **בראשית פרק כ"ז פסוק כ"ז,** וז"ל, "וַיִּגַּשׁ וַיִּשְׂק-לוֹ וַיִּרַח אֶת-רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רָאֵה רִיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ד'."

ורש"י שם, וז"ל, "וירח וגו'. והלא אין ריח רע יותר משטף העזים אלא מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן."

ידיעת ההפכים אחד

32. **אסתר פרק ט' פסוק א',** וז"ל, "בַּיּוֹם אֲשֶׁר שָׁבְרוּ אִיבֵי הַיְהוּדִים לְשָׁלוֹט בָּהֶם וַנְהַפּוּךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְהוּדִים הַמָּה בְּשָׂאֵיהֶם."

33. **גמרא מגילה ז:** וז"ל, "אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי."

34. **מהר"ל באור חדש עמוד נ',** וז"ל, "ומפני שאמר המן מן התורה מניין אמר מרדכי מן התורה מנין וכן אסתר מנין, כי אין סברה שיהיה המן נרמז בתורה ולא יהיה מרדכי ואסתר נרמזים בתורה כי מרדכי ואסתר הם הפכים להמן ואין זה בלא זה וידוע כי ידיעת ההפכים אחד."

35. **גמרא מנחות סה.** וז"ל, "פתחיה על הקינין - זה מרדכי. למה נקרא שמו פתחיה? שפותח דברים ודורשן ויודע בשבעים לשון. כולוהו סנהדרין נמי ידעי שבעים לשון דאמר רבי יוחנן אין מושיבים בסנהדרין אלא בעלי חכמה בעלי מראה בעלי קומה בעלי זקנה בעלי כשפים ויודעים שבעים לשון שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן, אלא דהוה בייל לישני ודריש, והיינו דכתיב במרדכי 'בלשן'."

36. **ספר מירא דכיא לר' מרדכי בן יחיאל מיכל סלאוויטיש** (נדפס בשנת תקל"ד), וז"ל, "וראיתי במסורה, וז"ל, פתחיה זה מרדכי, וסימנך יהי ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאד, והמשכיל ביין."

37. **אוהב ישראל** (לאדמו"ר מאפטא) **פרשת זכור ופורים,** וז"ל, "מצאתי כתוב על ספר אחד פתחיה זה מרדכי (מנחות סה.) וסימן והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאוד (איוב ח' ז'). ופירשתי על פי פשוטו כי ג' אותיות ראשונים של מרדכי עולים חצי מספר מהג' אותיות ראשונים של פתחיה. אבל שני אותיות אחרונות של מרדכי עולים למספר כפל משני אותיות אחרונות של פתחיה, וזהו "והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאד". (וכן הובא בשו"ת בית יצחק חלק אבן העזר סי' ל"ו בשם 'שמעתי מגדול אחד')."

38. **כד הקמח לרבינו בחיי, ערך פורים,** וז"ל, "ועל דרך השכל, ענין המגלה הזאת וכל המאורעות שבה הכל רמזים לעתיד, כי העולם השפל הזה הוא בעל תמורה והגלגל מתהפך והאומה העולה תרד והיורדת למטה לארץ תעלה, לפי שהעולם מתנהג ע"י שבעה ככבי לכת והם המנהיגים הפועלים בשפלים, ואף על פי שהם המנהיגים אין ההנהגה מסורה להם מעצמם כי כח העליון עליהם ואינם רק כשליח שעושה שליחותו..."

לכך הוצרכה אסתר להעזר במי שהוא עליון תקיף על הככבים העליונים התקיפים, והזכירה בשאלתה השם המיוחד (יצוא המלך והמן היום - מ.ק.), שהוא אלקי ישראל המנצח והמשדד המערכה ובידו להשפיל ולבטל כח הככבים התקיפים, ורצתה להכנס בענין כאלו בטבע ועל ידי משתה, וידוע כי בכח השם הזה העליונים יורדים למטה והתחתונים עולים למעלה..."

ואחר שנתלה המן מסר המלך את טבעתו למרדכי, הוא שכתוב מיד ויסר המלך את טבעתו וגוי. ומן הידוע כי טבעת דבר עגול והוא רמז לגלגל, והכונה כי נתהפך הגלגל שהמשילו לטבעת אשר היתה להמן ניתנה למרדכי, ויש בזה רמז לעתיד כי יתהפך הגלגל

ויהיו עליונים למטה ותחתונים למעלה בכח השם המיוחד, וזהו שהזכיר דוד ע"ה בגאולה העתידה (תהלים צו) ישמחו השמים ותגל הארץ, כי תאבד מלכות אדום הרשעה ותחזור הממשלה והמלכות לישראל."

39. גמרא יומא ס"ט: וז"ל, "דאמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה - שהחזירו עטרה ליושנה. אתא משה אמר הק-ל הגדול הגבור והנורא, אתא ירמיה ואמר נכרים מקרקרין בהיכלו, איה נוראותיו? לא אמר נורא. אתא דניאל, אמר נכרים משתעבדים בבניו, איה גבורותיו? לא אמר גבור. אתו אינהו ואמרו אדרבה, זו היא גבורתו, שכובש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעים, ואלו הן נוראותיו, שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות?"

ומהרש"א שם, וז"ל,

"עד דאתו אנשי כנסת הגדולה, שהיו (גם) בסוף שבעים שנים של גלות בבל, וראו באותן השנים שנצולו ישראל מכמה צרות כגון מעשה המן שנצולו ע"י מרדכי שהיה מכלל כנסת הגדולה, חזרו לומר

הרי בכל השנים הללו שהאריך אף הקדוש ברוך הוא לרשעים זו היא גבורתו שכובש את יצרו וזו היא מוראו שאומה אחת כו', כמאמרם כבשה אחת בין שבעים זאבים."